

EDİTÖRE MEKTUP

LETTER TO THE EDITOR

Makale Kodu/Article code: 246

Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergi
Yayın Kurulu Başkanlığına;

Derginizin 18. cilt, 3. sayısında yayınlanan "*Oral Mukoza ve Eksfoliatif Sitoloji*" başlıklı makalenin 123. sayfa b sütununda 1. ve 6. paragrafta yer alan üç konu üzerinde durmak istiyoruz.

Anılan yazıda söz edildiği gibi eksfoliatif sitolojide hücreler kaldırılmaz (121/a1. paragraf), yani herhangi bir zorlama olmaksızın dökülen hücreler alınarak incelenir. Eksfoliatif sitoloji gerçekten ağrısız, kolay, ucuz, basit bir yöntemdir. Premalign durumlar, malignite ve diğer bazı hastalıkların erken tanı ve takibinde fayda sağlar.^{1,2}

123/ b 1. paragrafda sigara içenlerde oral mukozada değişiklikler gözleendiği bildirildikten sonra keratinizasyon gecikmesinden dolayı mavi hücrelerde artıştan bahsedilmektedir. Hücrelerin kullanılan boyanın verdiği renge göre turuncu, mavi hücre gibi adlandırılması, zamanla boya içeriği değiştiğinde manasını kaybetmektedir. Nitekim Papanicolaou boyasında Bismark brown kullanılmasından vazgeçilmesiyle kahverengi hücreler artık görülmez olmuştur. Sigara içenlerde normal ağız mukozasından daha yüksek nükleer atipi ve artmış keratinizasyon gibi sitolojik değişiklikler gözlenir.³ Bu durum keratinize hücrelerde artışı göstermektedir.

Sigara içenlerde nükleus çapının azaldığı... Bilgilerimize uymamakta. Oysa önceki, "...çekirdekte büyüme izlenmekte" ifadesi gerçeği yansıtıyor. Proia ve arkadaşlarının yazısında yer alan ve bu hatanın sebebi olduğunu sandığımız "mikronükleus", mikroskopta 1.000 büyütmede görülebilen nükleer tomurcuklanmalardır ve malignite ön belirtisi olma ihtimali üzerinde çalışılmaktadır.

Sigara içenlerde nükleus çapının irileşmesi beklenir. Patoloji kitaplarında böyle yazar, biz de böyle görürüz, yazıda Ramaesh'den naklen yassı epitel hücreli

CEVAP: Sayın Editör,

Size öncelikle yayınımızı tartışmaya açtığınız için teşekkür ederiz. 2008 yılında 18. cilt, 3. sayısında yayınlanan 'Oral Mukoza ve Eksfoliatif Sitoloji' başlıklı makale için yazılmış olan 'Editöre Mektup' a cevaben;

1- Çalışmamızda yazım hatası olarak '*Ogden ve ark. sigara içenlerde çekirdek çapının azaldığını rapor etmişlerdir*' cümlesinde '*çekirdek çapının arttığı rapor edilmiştir*' şeklinde düzeltilmesi uygun görülmüştür.¹ Yine yazım hatası olarak '*Proia ve ark. sigara içen bireylerde yanak hücrelerinde nükleuslarda küçülme olduğu*' cümlesinde '*yanak hücrelerinde mikronükleus olduğu*' şeklinde düzeltilmesi uygun görülmüştür.² Ayrıca '*Sitomorfolojik olarak çekirdekte büyüme izlenmekte*' ifadesinin yayındaki kaynağı 6 numaralı literatürdür ve yayında belirtilmiştir.³

Editöre mektupta belirtilen ifadeye paralel olarak bizde hücredeki morfometrik değişimlerin kanser teşhis ve takibinde önemli olduğunu düşünmekteyiz ve bu nedenle makalemizi yazdık. Eksfoliatif sitoloji oral kanser ve prekanseröz lezyonların teşhisinde gitgide önemli bir rol oynayacaktır.⁴

2- *Brunotto ve ark. Liken planusta binukleasyonlu turuncu hücreler , lökoplakide sadece turuncu hücreler, inflamatuvar hücrelerde ise artmış nükleer volüm tespit etmişlerdir*'

Brunotto ve ark.⁵ yapmış oldukları çalışmada oral liken planusta kısmen karakteristik olarak turuncu hücreler (orange cells) ve binukleasyon bulunduğunu belirtmişlerdir. Lökoplakide ise benzer şekilde tüm hücrelerin turuncu hücreler (orange cells) olduğunu belirtmişlerdir. Squamöz karsinomali hastalarda ise kirli zemin ve irileşmiş nükleus tespit etmişlerdir.

karsinomda nükleer çapın irileştiğinin belirtilmesi gibi. Verdikleri 30 numaralı kaynak abstraktı incelendiğinde, aktarıldığı gibi sigara içenlerde çekirdek çapının azalması yerine, hücre nükleusu büyüklüğünün içmeyenlere göre arttığı, yapılan imaj analizleri sonucunda rakamsal olarak gösteriliyor. Makale yazarları gerçekte nükleus çapının arttığını belgelemişlerdir. Hücre nüvesindeki irileşme ve nüve/sitoplazma oranının nüve lehine bozulması, kanser tanımının esasını teşkil eder.^{1,2}

"*liken planusta binükleasyonlu turuncu hücreler görüldüğü*" görüşü: Makalede bahsedilen Brunetto'nun yazısı; 13 vakalık liken planus serisi üzerine olup, HPV varlığı ve yokluğu üzerinde de durularak yapılmış bir çalışmadır. Virütik birçok hastalıkta binükleer hücreler görülebilir. Brunotto; kanser, lökoplaki, liken ve HPV grubunda orangiofilili, binükleer hücreler, irileşmiş nükleus ve koilositoz halleri görmüştür. Buradan, "liken planuslarda binükleer hücreler mutlaka görülür" sonucu çıkarılmamalıdır. Nitekim derginizde daha önce yayınlanan bir yazıda oral liken planusun histopatolojik özellikleri tanımlanırken binükleer hücrelerden bahsedilmemiştir.⁴

123 b 6. paragraftaki "*Lökoplakide sadece turuncu hücreler görüldüğü*" görüşü de bilgilerimize uymamaktadır. Koss, benign lökoplaki sitopatolojisinde keratinize hücreler bulunduğunu, sitolojik bulguların klinik duruma uygunluk sağlayacağını yazıyor. Histolojik inceleme; kalınlaşmış ancak düzenli mukozal epitel üzerinde yer alan hiperkeratozdan, karsinoma in situya varan belirgin displazik değişikliklere uzanan epitelyal değişiklik spektrumu gösterir. Bunun sitopatolojik yansıması olacaktır.^{1,2} Displazi düzensiz büyüme demektir, sıklıkla hücreye göre anormal büyüklükte olan hiperkromatik nükleuslar içerir. Lökoplakide görülen displazik hücrelerde değişimler; genişlemiş hiperkromatik nükleus, geniş ve belirgin nükleolus, artmış nükleer/ sitoplazmik oran, diskeratoz, tek hücrelerde prematüre keratinizasyon, artmış mitotik aktivite, anormal mitotik figürler şeklindedir.⁵

Sonuç olarak; "*Oral Mukoza ve Eksfoliatif Sitoloji*" başlıklı makalenin 123. Sayfa b sütunundan seçip aldığımız; "*Sigara içenlerde nükleus çapının azaldığı*", "*Liken planusta binükleasyonlu turuncu hücreler görüldüğü*" ve "*Lökoplakide sadece turuncu hücreler görüldüğü*" iddialarının, gözlemler ve kaynaklar

Burada binükleasyonlu turuncu hücrelerin bulunması genel bilgi olarak belirtilmeyip, sadece refere edilen çalışma hakkında bilgi vermek için kullanılmıştır. Son zamanlarda yapılmış başka bir çalışmada oral liken planusta sıklıkla nükleus/sitoplazma oranında artma, nükleer membranda kalınlaşma ve multinükleer hücreler tespit edilmiştir.⁶

Dr. Ümmühan TOZOĞLU

Atatürk Üniversitesi

Diş Hekimliği Fakültesi

Oral Diagnoz ve Radyoloji Anabilim Dalı

ERZURUM/TURKEY

KAYNAKLAR

- 1- Ogden GR, Cowpe JG, Gren MW. Quantitative exfoliative cytology of normal buccal mucosa: effect of smoking. J Oral Pathol Med. 1990; 19: 53-55.
- 2-Proia NK, Paszkiewicz GM, Nasca MA, Franke GE, Pauly JL. Smoking and smokeless tobacco-associated human buccal cell mutations and their association with oral cancer-a review. Cancer Epidemiol Biomarkers Prev. 2006; 15: 1061-77.
- 3- Alberti S, Spadella CT, Francischone TRCG, Assis GF, Cestari TM, Taveira LAA. Exfoliative cytology of the oral mucosa in type II diabetic patients: morphology and cytomorphometry. J Oral Pathol Med 2003; 32:538-43.
- 4- Pérez-Sayáns M, Somoza-Martín JM, Barros-Angueira F, Reboiras-López MD, Gándara-Vila P, Gándara Rey JM, García-García A. Exfoliative cytology for diagnosing oral cancer. Biotechnic and Histochemistry.2009.
- 5- Brunotto M, Zárate AM, Cismondi A, Fernández M, Halac RI. Valuation of exfoliative cytology as prediction factor in oral mucosa lesions. Med Oral Patol Oral Cir Bucal 2005;10: 92-102.
- 6- Garcia de Sousa1FA, Paradella TC, Brandão AAH, Rosa LEB. Oral lichen planus versus epithelial dysplasia: difficulties in diagnosis Braz J Otorhinolaryngol. 2009;75(5):716-20.

ışığında gözden geçirilmesi, bu yöntemden beklentilerin daha sağlıklı olmasını sağlayacaktır.

Saygıyla... 08.11.2009

Dr.Ali KURT

Patoloji Uzmanı
Erzurum Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi

KAYNAKLAR

- 1-Schwartz Marry R: Gastrointestinal Tract. Ed: Ibrahim Ramzy: Clinical Cytopathology and Aspiration Biopsy. 2001, Mac Graw Hill, New York,
- 2-Ed: Leopold Koss: Koss' Diagnostic Cytology. Fifth Edition. Lippincott, Williams and Wilkins. 2006, Philadelphia, Pennsylvania
- 3-Orellana- Bustos ve ark.: Evaluation of keratinizatin and Agnors count in exfoliative cytology of normal oral mucosa from smokers and non-smokers. Med. Oral. 2004; 9: 197- 203
- 4-Kaya Filiz Acun, Aküzüm Esmâ, Kaya Beyza ve Darı Oya: Oral eroziv liken planus. Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi. 2005; Cilt: 15, Sayı: 1, Sayfa: 76- 80
- 5-Neville Brad W., Damm Douglas D., Allen Carl M., Bouquet Jerry E.: Oral and Maxillofacial Pathology. Third Edition, 2009, Saunders, Elsevier

